

SNUS Remissvar avseende promemoria kring vidareutnyttjande av handlingar (DS 2009:44)

Föreningen Swedish Network Users' Society (SNUS) ställer sig positiva till att det s.k. PSI-direktivet som skulle ha varit implementerat i svensk rätt redan år 2005 slutligen införs även i Sverige. Den promemoria som framställts förefaller vara tydligt fokuserad på att snabbt uppfylla EU-direktivets miniminivåer för att undvika ytterligare påföljder från EU.

SNUS anser dock att det är synd att det svenska arbetet inom området endast strävar efter att uppfylla de miniminivåer som formulerats och därmed återigen missar möjligheten att mer aktivt tillgängliggöra sådan information som kan betraktas som grunddata.

När andra länder talar om hur de kan tillgängliggöra så mycket data fritt till medborgare som möjligt för att öka transparensen och skapa mervärden siktar Sverige in sig på att cementera en struktur där synen på vidareförädling av data utgår ifrån perspektivet att ett företag köper information från en myndighet, ofta till ”marknadsmässiga” priser.

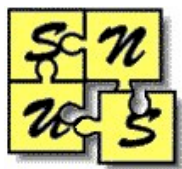
Samtidigt som flera länder arrangerar tävlingar och delar ut priser till de som bäst vidareutnyttjar den publika informationen och bygger bra tjänster för medborgaren diskuterar vi i Sverige hur mycket dessa personer ska få betala och vilka administrativa processer de ska behöva gå igenom för att de här ska få möjlighet att göra samma sak.

Förslaget tar således ett mycket snävt perspektiv på frågan kring tillgång till och möjlighet att förädla offentlig data, vilket även visar sig i den remisslista som sammanställts där mycket få icke-offentliga organisationer uppmanas att lämna synpunkter. Varken kommersiella organisationer, eller medborgarorganisationer som representerar konsumentperspektivet, dvs. den andra sidan av denna typ av transaktioner och vars behov direktivet är tänkt att bemöta uppmanas att komma till tals.

Kommersiell vidareförädling är enbart en av många anledningar varför myndigheter bör dela med sig av sin information, se t.ex. medborgarinitiativet OpenGov.se och dess arbete för att öppna upp datakällor. Att publicera information fritt förskjuter maktbalansen mellan en myndighet och dess medborgare till medborgarens fördel. Det kräver merarbete och kan därför betraktas som negativt utifrån myndigheters perspektiv med begränsade resurser.

SNUS befarar därför att förslaget i dess nuvarande form kan komma att användas av myndigheter för att bromsa den utveckling som råder i omvärlden där medborgaren ges större makt att granska verksamhet genom att data i allt större utsträckning tillgängliggörs fritt och öppet.

Det är därför dags att ta nästa steg. Att verka för att släppa stora mängder data fri, i öppna format som stimulerar till både vidareanvändning för förädling och nya tjänster och granskning av

myndigheter. För detta krävs en sammanhållen satsning som tydliggör vilka datakällor som finns och hur de kan användas. Det amerikanska initiativet *data.gov* hyllas i många forum och replikeras nu även i flera länder. En liknande satsning måste initieras i Sverige snarast.

SNUS tillstyrker med bakgrund av detta huvuddelen av den aktuella promemorian men lämnar mot denna bakgrund tre påpekanden.

1. Prissättning (4-8 §)

En prissättningsstrategi som bygger på annat än marginalkostnadsprissättning riskerar att verka starkt begränsande över vilken typ av information som är ekonomiskt lönsam att vidareförädla.

I den mån avvägningen mellan att sälja eller på omfattande sätt sprida data resulterar i att prissättning är lämpligt, anser vi inte att en fullkostnadsprincip bör vara vägledande. Direktivets syfte är att öka värdet av offentligt insamlad data, inte att flytta kostnaden för den offentliga insamlingen till andra aktörer.

Dessutom anser SNUS att det alltid är rimligt att beräkningsgrunderna för prissättning presenteras. Både prisinformation och beräkningsgrunder måste alltid tillgängliggöras elektroniskt. Denna transparens krävs för att kunna föra en informerad dialog kring vilken information som bör säljas och vilken information som fritt bör tillgängliggöras för medborgarna.

2. Bristande incitament att frivilligt tillgängliggöra information.

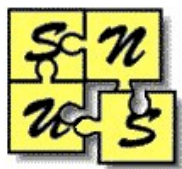
Förslaget som skapar möjligheter att genom olika mekanismer tvinga myndigheter att tillgängliggöra handlingar för vidareutnyttjande måste kompletteras med mekanismer som skapar incitament för myndigheter att frivilligt tillgängliggöra information.

Det är inte rimligt att engagerade individer ska behöva strida med myndigheter för att få tillgång till handlingar. Det skapar en orimlig administrativ börda både för en licensierande myndighet som måste hantera varje enskild licensiering och för den som är intresserad av att vidareutnyttja handlingar.

Dessa incitament blir extra viktiga av den händelse att nuvarande förslag implementeras med de föreslagna inskränkningar där vissa offentliga aktörer, såsom vårt stora kulturarv producerat av public-serviceföretagen inte inkluderas¹.

3. Avsaknaden av principiella diskussioner kring balansen mellan försäljningsintäkter och maximering av samhällsnytta.

¹ Detta samtidigt som t.ex. Stockholms stad initierar ett arbete med att fritt tillgängliggöra kulturhandlingar under en s.k. Creative Commons-licens.

Slutligen kräver den principiella frågan kring balansen mellan att sälja information till en begränsad mängd aktörer eller att fritt sprida den till många aktörer och på så sätt skapa mångdubbelt större marknader för vidareutnyttjande ytterligare diskussion.

I media har den senaste tiden flera exempel på den förändring som sker i omvärlden lyfts fram vilket ifrågasätter affärsverksamheten för organisationer som t.ex. SMHI och Lantmäteriverket, där andra länder empiriskt kan påvisa att den idag rådande affärsmodellen **inte** skapar maximal samhällsnytta².

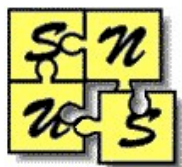
Idag finansieras dessa myndigheter via internt transfereringar mellan myndigheter och ekonomistyrningsmodeller som leder till onödig inlåsning av information och reducerad samhällsnytta. Det kan t.ex. knappast vara en rimlig situation att en medborgare inte kan få reda på vilka kommungränser som råder utan att vända sig till kommersiella aktörer för att köpa denna information som "vidareförädlats" från Lantmäteriverket.

Det är hög tid att Sverige implementerar PSI-direktivet i svensk lagstiftning efter alla dessa år, men det är även hög tid att ta nästa steg mot en bredare syn på vilken typ av data som bör göras offentlig, till vem och på vilka villkor.

Stockholm 3 december 2009

För SNUS, genom styrelsen.

² Flera goda exempel från t.ex. Norge och Australien finns presenterade på opengov.se

Om SNUS

SNUS är en ideell förening för svenska nätverksanvändare. Vårt syfte är att höja nätverkskunskapen i Sverige och därmed vår nationella konkurrenskraft.

SNUS är föreningen för dig som är nätverkstekniker och arbetar med IP-nätverk. Föreningen har funnits i många år och är ett forum för tekniskt intresserade personer inom nätverksområdet. Vi ska verka för att medlemmarna får del av varandras kunskaper inom ramen för våra olika aktiviteter, främst genom arbetsgrupper, seminarier, testrapporter och medlemstidning. Genom dessa aktiviteter är SNUS ett forum med verksamhet inriktad på att

- öka förståelsen för nätverksteknik och -användande i Sverige.
- driva på utvecklingen vad gäller samtrafik och samverkan.
- testa vad som fungerar i verkligheten sprida kunskap och erfarenheter.

Under SNUS historia sedan 1991 har fokus varit att sprida kunskap om leverantörsoberoende kommunikation (TCP/IP). SNUS har starkt bidragit till den tekniska utvecklingen av Internet vi har bl.a. initierat Swipnet (Det första kommersiella IP-nätet i Sverige) och medverkat till en överenskommelse om samtrafik för elektronisk post (mellan X.400- och Internet-världarna). SNUS har genomfört seminarier där intressanta ämnen inom TCP/IP-området tagits upp. SNUS är mest känt för att anordna Interoperabilitets-tester. Som bäst kan beskrivas som en avancerad provplats inför öppen ridå. Där de deltagande företagen genom hårt arbete och samarbete fått insikter och testat utlovade funktioner i praktiken. Testresultaten har presenterats dels direkt på plats, dels i detalj i testrapporter som publiceras här i vår Web. Vi har även arbetat med politiker, operatörer och övriga intressenter om vikten av fungerande interoperabilitet och samtrafik mellan de olika näten. SNUS har medverkat som sakkunniga i regeringens Internetutredning. Varit delaktiga i skapandet av den svenska delen av ISOC, Internet Society, som är det internationella värdorganet för IETF, Internet Engineering Task Force. SNUS har även varit värdorganisation för de svenska internetoperatörernas forum; SOF-gruppen.